

ELS VOSTRES CLÀSSICS

El mariner de Melville (i 2)

JORDI LLOVET

Billy Budd, el mariner

Herman Melville

Traducció de

Jordi Arbonès

Deriva Editorial

Barcelona, 1997

198 pàgines. 1.750 pessetes

Els àngels de Rilke potser són més elevats que Billy Budd, pel tractament metafísic de la poesia general del que va néixer, qui ho diria, a la Praga de Kafka; però l'àngel de Melville posseeix la rara virtut narrativa de posar-se a l'altura, malgrat la posició de vigilant a la cofa del pal major de la nau de guerra *Bellipotent* —és el nom del barco en llengua original—, de la més discreta i quotidiana humanitat.

El cas és que Billy Budd, reclutat per força al servei de la marina de Sa Majestat britànica poc després del famós, històric moti del Nore, puja a la coberta del vaixell de 74 canons com si un àngel de la Bíblia es passegés per la terra de la història contemporània: no pel paradís de la Mesopotàmia antiga, sinó per l'escenari quotidià de la vida en temps de Melville. Billy, l'home bo per excel·lència, jove, ben fet i de rostre agradable —com un Adam, diu el text—, és amic de tothom i parla poc. Per més senyals, en una altra de les ha-

bilitats prodigioses de Herman Melville, és tartamut: li costa d'arrencar a parlar i s'entrebanca a cada paraula quan no veu les coses clares. En això és com ara un Moisés dels nostres dies, com ho és, també, pel seu bressol. El dia que s'enrola li pregunten: "Saps res dels teus orígens?". I Billy Budd respon: "No, senyor. Però he sentit a dir que em van trobar un matí en un cistell molt bonic, folrat de seda, penjat del picador, a la porta d'un bon home de Bristol".

I comencen els fets. A bord, Billy Budd és amic de tothom. Tothom el respecta i l'estima per la seva discreta bondat. Però el Mal és pertot; i, com que ell no en sap res, el Mal va a buscar-lo: l'emboliquen en un fals intent d'amotinament, el delaten, el jutgen, ell només sap defensar-se amb un cop de geni —quasi de santedat mateixa— i mata el delator. El jutgen i el condemnen a ser penjat al pal major. Ho fan a les quatre de la matinada. Els seus companys callen —la llei és la llei—, però el converteixen en un mite, és a dir, en el sant que ja era abans de tot plegat. Molts anys més tard, els mariners d'Anglaterra encara canten la *Balada d'en Billy engrillonat* —l'únic punt feble de l'extraordinària versió de Jordi Arbonès—: "Sí, sí, tot està a punt, i jo també ho he d'estar / per pujar amb l'au-

rora de la coberta fins allà".

Melville no la va encertar per casualitat, en aquesta narració. La va encertar tant com ho havia fet en la lluita entre l'home i el Mal, a *Moby Dick*, o entre la santedat i les finances de Wall Street a l'altra gran narració seva, *Bartleby, l'escriptor*. En aquestes peces magistralment presentava uns herois innocents, impotents davant la màquina de la llei contemporània i la injustícia normativa de les societats que segueixen l'estela del progrés —Budd és fins i tot presentat com un *bàrbar*, és a dir, com un home carregat de moral natural, gens espatllat per "la cultura", en contrast amb el capità Vere, que llegeix els clàssics, Montaigne inclòs.

A totes aquestes narracions, impregnades de la lectura dels textos bíblics, que ressonen ara i adés en una xarxa intertextual impressionant, Melville es va preocupar bàsicament d'aquesta cosa: demostrar que el lloc de la santedat, a les societats hereves de la Revolució de 1789, era un lloc obligadament discret, un lloc que demanava una paciència pròpiament de Job (*Bartleby*) i una actitud que sempre es pagava amb una redempció crua i sense apel·lació possible ni necessària.

Què us diré? Aquesta és, al mes de maig, la novetat literària en català més important de l'any.